

MÉDIAJOG, MÉDIAETIKA

2010: A médiarendszer átalakítása

Tartalomjegyzék:

[Bevezetés](#)

[A Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság](#)

[Médiatanács](#)

[Feladatai](#)

[A Médiatanács Hivatala](#)

[Tisztségviselők jelölése, választása](#)

[Összeférhetetlenség](#)

[Díjazás](#)

[Döntés](#)

[Közszolgálati Közalapítvány](#)

[Média-közalapítványok összevonása](#)

[A Közalapítvány hatásköre](#)

[Jelölés, választás](#)

[Megbízatás megszűnése](#)

[Díjazás](#)

[A Közalapítvány gazdálkodása](#)

[Közös Felügyelő Bizottság](#)

[Közszolgálati Testület](#)

[Közszolgálati Kódex](#)

[A közszolgálati médiarendszer finanszírozása](#)

[Műsorszolgáltatás Támogató és Vagyonkezelő Alap](#)

[A közszolgálati részvénytársaságok](#)

[Tulajdonlás](#)

[A részvénytársaságok vezérigazgatói](#)

[A médiaalkotány \(2010. CIV. tv.\)](#)

[Egyéb változások](#)

Bevezetés

Mi tette szükségessé a médiarendszer megújítását, ezzel együtt az állam médiába történő intervenciójának újragondolását a kétezres évek közepére? Leginkább a tartalom megnövekedése, az új média gyors elterjedése, valamint a média-konvergencia néven ismert folyamat megjelenése.

A 2010. évi országgyűlési választásokat követően a Fidesz azonnal hozzászólt az elavult, gyakorlatilag működésképtelenné vált közmédiarendszer gyökeres átalakításához. Az átalakítás „csomagja” 4 elemből állt:

- alkotmánymódosításból
- az intézményrendszert átalakító törvényből (2010. évi LXXXII. tv.)
- médiaalkotmányból (2010. évi CIV. tv., a továbbiakban Smtv.)
- új médiatörvényből (2010. CLXXXV. tv., a továbbiakban Mttv.)

Az Országgyűlés 2010. július 22-én elfogadta a Cser-Palkovics András és Rogán Antal (Fidesz) képviselők által benyújtott, a médiát és a hírközlést szabályozó egyes törvények módosításáról szóló T/360. sz. törvényjavaslatot, az őszi ülészakon pedig a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság Médiatanácsa tagjait jelölő eseti bizottság felállításáról szóló H/361. sz. és a Közszolgálati Közalapítvány felállításáról szóló H/362. sz. országgyűlési határozati javaslatot. Még ennek az évnek a végén megalakult a Médiatanács, a Közszolgálati Közalapítvány, 2011

tavasza pedig a Közzolgálati Testület, utóbbi 14 civil szervezet delegáltján keresztül felügyeli a Közzolgálati Kódexet. A kialakuló új struktúra lényege, hogy a médiaszolgáltatások feletti felügyeleti jogkört a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság illetve annak Médiatanácsa, a közzolgálati médiaszolgáltatók és az MTI feletti tulajdonosi jogosítványokat egy közös Közzolgálati Közalapítvány, a társaságok gazdasági felügyeletét közös Felügyelő Bizottság, a közmédia társadalmi felügyeletét Közzolgálati Testület látja el, a finanszírozásban a Médiaszolgáltatás-támogató és Vagyonkezelő Alap vesz részt.

A Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság

A törvény összevonja a Nemzeti Hírközlési Hatóságot és az ORTT-t, létrehozva a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóságot, mint konvergens hatóságot. Ezáltal a tartalomszabályozás és az infrastruktúra-szabályozás egyazon hatóság kezébe kerül. A Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság (NMHH) autonóm államigazgatási szerv, amely a Kormány által nem utasítható, közjogi státusa független. Jog- és feladatkörei részben megegyeznek a korábbi Nemzeti Hírközlési Hatóságéival, és kiegészülnek a korábbi Országos Rádió és Televízió Testület feladat- és hatásköreivel. Az NMHH önálló hatáskörrel rendelkező szervei az Elnök, a Médiatanács és a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság Hivatala.

A megszűnő ORTT közvetlen jogutódja a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóságon belül létrejövő Médiatanács, amely a hatóságon belüli, önálló jogi személyiséggel és feladatkörrel rendelkező szerv. Az NMHH bevételei megegyeznek az NHH jelenlegi bevételeivel¹, míg a Médiatanács gazdálkodási önállóságát a rádiózásról és televíziózásról szóló 1996. évi I. törvény (Rttv.) módosuló szabályai tartalmazzák. Az NHH mellett működő Nemzeti Hírközlési Hatóság Tanácsa feladatait az NMHH Elnöke veszi át, aki jogosult két helyettes kinevezésére. Az Elnököt a miniszterelnök javaslatára a köztársasági elnök nevezi ki, kilenc évre, mandátuma lejártát követően korlátlanul ismét kinevezhető. Az NMHH elnöke egyben a Médiatanács elnöke is lesz, amint az Országgyűlés erre a tisztségre megválasztja. A Hírközlési Fogyasztói Jogok Képviselője helyett a jövőben – változatlan hatáskörrel - a Hírközlési és Média Biztos jár el.

Médiatanács

A törvény részletezi a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóságon belül autonóm szervként létrejövő Médiatanács jogállását.

Feladatai

A Médiatanács feladata a törvény szerint kettős: egyrészt „a tájékoztatási monopóliumok lebontásával és újak létrejöttének megakadályozásával, a műsorszolgáltatók piacra lépésének és függetlenségének elősegítésével védi és biztosítja a szólásszabadságot, ennek érdekében ellátja a médiapiac és a szomszédos piacok felügyeletét, elemzi az érintett piacokon fennálló versenyt, illetve annak hatékonyságát, azonosítja az egyes érintett piacok szereplőit, és meghozza a törvényben szabályozott monopóliumellenes hatósági döntéseket”, másrészt

¹A frekvencia díjak mindenkor költségvetési törvényben meghatározott része, az azonosítók lekötéséért és használatáért, továbbá a hatósági eljárásért fizetett díjak, valamint a felügyeleti díj.

„figyelemmel kíséri a sajtószabadság alkotmányos elveinek érvényesülését, erről tájékoztatást ad az Országgyűlésnek”.

A Médiatanács konkrét feladatai között nem jelentkeznek olyan többlet-feladatok, amelyek az NHH és az ORTT összevonásából esetleg következhetnének. A Médiatanács feladatai az ORTT feladataihoz képest egy ponttal bővülnek csupán, ez a következő: „kialakítja a műsorszolgáltatást érintő frekvenciagazdálkodás koncepcióját.” Ez eddig is az ORTT de facto feladata volt, csak nem szerepelt az Rttv. 41.§ (1) bekezdése szerinti felsorolásban, viszont részletezésre került a 42.§-ban.

A Médiatanács hatósági feladatain túlmenően áttételesen csúcs-vagyonkezelő is egyben. A törvény rendelkezései – a később részletezendők szerint – végeredményben a Médiatanács kezelésében lévő Médiaszolgáltatás-támogató és Vagyonkezelő Alap kezelésébe adták valamennyi közszolgálati média-részvénytársaság és az MTI vagyonának meghatározott részét, amely így térítésmentesen állami tulajdonba kerül, és amely vonatkozásában a tulajdonosi jogok és kötelezettségek összességét a Műsorszolgáltatás Támogató és Vagyonkezelő Alap gyakorolja.

A Médiatanács Hivatala

Nincs külön hivatali szerve, Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság Hivatala egyben a Médiatanács hivatala is. Az Elnök nevezi ki a Főigazgatót, aki a Hivatalt vezeti.

Tisztségviselők jelölése, választása

A Médiatanács elnökét és négy tagját az Országgyűlés — a jelenlévő országgyűlési képviselők kétharmadának szavazatával — 9 évre választja, egyidejű, listás szavazással. Ciklus közben választott új tag megbízatása a ciklus végéig tart. Az elnök és a tagok vonatkozásában már nem a magyar állampolgárság a feltétel, hanem az, hogy a jelölt az országgyűlési képviselők választásán szavazati joggal rendelkező személy legyen.

A Médiatanács elnökére a jelölés adott, azáltal, hogy az NMHH elnöke hivatalból jelöltnek számít. A másik négy tagra egy e célra felállított jelölőbizottság tesz javaslatot, amelyben az egyes parlamenti képviselőcsoportok delegáltjai mandátumarányos mértékű szavazattal rendelkeznek. Az NMHH elnöke akkor válik egyben a Médiatanács elnökévé is, amikor a tagjelöltekkel együtt őt is megválasztja az Országgyűlés. A Médiatanács elnökének és tagjainak megválasztásához a jelenlévő képviselők kétharmadának szavazata szükséges. Ha nem kapja meg a kétharmadot², az NMHH elnöke mintegy ügyvezető elnök lesz, mert ebben az esetben ő hívja össze a Médiatanács üléseit, amelyen tanácskozási és ülésvezetési joggal vesz részt, de a döntéshozatalnak nem lesz részese. Ez az ülés-összehívási és ülésvezetési joga az MNHH elnökének a miniszterelnök általi kinevezése pillanatától él, a Médiatanács teljes jogú elnökévé történő megválasztásáig.

²Ez a szabály csak akkor alkalmazható, ha valamiért ciklus közben megszűnt az elnök megbízatása, és új elnököt kell választani, mert ciklus elején az elnökre és a tagokra együtt, listán szavaznak.

A jelölési folyamatot akkor is el lehet kezdeni, ha meghatározott időn belül³ nem delegálnak egyes frakciók tagokat a jelölőbizottságba. A jelölőbizottság első körben egyhangúlag dönt, ha ez nem sikerül, második körben kétharmaddal, ha ez sem, akkor megszűnik a megbízatása. Ez azt jelenti, hogy teljes biztonsággal csak akkor beszélhetünk jelölésről, ha egy vagy több politikai erő mandátumarányos kétharmaddal közösen tud dönteni. A törvény hatálybalépését követő első választásnál az a szabály, hogy a jelölőbizottság tagjainak a megválasztásukat követő öt napon belül kell első körben (egyhangúlag) dönteni, ha ez nem sikerül, akkor a második körre (kétharmad) további öt napjuk van. Harmadik kör nincs.

Összeférhetetlenség

Az elfogadott törvény részletezi az elnök és a tagok összeférhetetlenségét – az ORTT-re vonatkozó szabályoknál részben szigorúbb, részben enyhébb összeférhetetlenségi okokkal -, valamint a megbízatás megszűnésének eseteit. (118. §) Az összeférhetetlenségi szabályokat egy évvel később a már megalakult Közzolgálati Testület tagjaira is kiterjesztették egy – Rogán Antal által jegyzett – saláta-törvénymódosításban.

Díjazás

A Médiatanács elnöke, mivel egyben a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság elnöke is, ebben a minőségében miniszteri illetményre és juttatásra jogosult. A törvény ezen felül médiatanácsi elnöki tisztségében a miniszteri illetmény további 60%-ának megfelelő mértékű tiszteletdíjat is megállapít számára. A tagok tiszteletdíjat kapnak, a közigazgatási államtitkári illetmény 75%-át.

Döntés

A Médiatanács döntési mechanizmusa kicsit leegyszerűsödik az ORTT-éhez képest: minden tagnak egy szavazata van, és a határozatképességhez valamennyi tag – az elnököt is beleértve – egyszerű többségének (azaz három főnek) a jelenléte kell. A döntést a Médiatanács az összes tag (elnökkel) egyszerű többségével hozza, kivéve egy kiemelt ügyet, ahol első körben kétharmados döntés szükséges, második körben való szavazásnál elegendő a feles többség. Ez az első körben kétharmados döntést igénylő ügy az országos, körzeti és helyi műsorszolgáltatási pályázati felhívás meghatározása, valamint az országos, körzeti és helyi műsorszolgáltatási jogosultságokra kiírt pályázatok elbírálása.

Közzolgálati Közalapítvány

Média-közalapítványok összevonása

A korábbi három közzolgálati média-közalapítvány összevonásra került, mégpedig oly módon, hogy a Magyar Televízió Közalapítvány alakult át, és az így létrejövő – Közzolgálati Közalapítvány nevet viselő — szervezet vált a Magyar Rádió Közalapítvány és a Hungária Televízió Közalapítvány jogutódjává is. Az átalakuló Magyar Televízió Közalapítvány alapító

³A jelölő bizottság létrehozásáról szóló országgyűlési határozati javaslat (H/361.) szerint a határozat hatálybalépését követő első ülésnapon fel kell állítani a jelölő bizottságot, vagyis addig lehet bizottsági tagokat jelölni.

okiratának módosítását az Országgyűlés a jelenlévő képviselők kétharmados szavazatával fogadta el. Az alapító okirat módosítása a Közzolgálati Közalapítvány felállításáról szóló H/362. sz. országgyűlési határozati javaslat mellékletében található.

A Közalapítvány hatásköre

A Közalapítvány gyakorolja a nonprofit részvénytársasággá átalakuló közzolgálati részvénytársaságok (Magyar Televízió, Duna Televízió, Magyar Rádió, Magyar Távirati Iroda) vonatkozásában a Gt. szerinti alapítói, illetve részvényesi jogokat. A jelenleg hatályos szabályokkal összhangban továbbra sem jogosult azonban megváltoztatni a közzolgálati médiaszolgáltatók alapvető tevékenységi körét, a közzolgálati médiaszolgáltatókat megszüntetni, egyesíteni, szétválasztani, vagy átalakítani, vagy azok részvényeit elidegeníteni, a közzolgálati médiaszolgáltatóktól vagyont vagy nyereséget (osztalékot) elvonni (kivéve a törvény illetve által meghatározott, a Médiaszolgáltatást-támogató és Vagyonkezelő Alaphoz kerülő vagyont), nem jogosult a közzolgálati médiaszolgáltatók műsorszerkezetét, továbbá műsorainak, illetve műsorszámainak tartalmát meghatározni, a közzolgálati médiaszolgáltatók vezérigazgatóinak az általuk gyakorolt munkáltatói jogkörökre nézve utasítást adni, vagy hatáskörüket elvonni.

A közalapítvány nem bővítheti a részvénytársaságoknak a médiatörvényben és a nemzeti hírügynökségről szóló törvényben meghatározott hatásköreit, de még a gazdasági társaságokról szóló törvényben meghatározott alapítói jogköröket sem. A kuratórium hatáskörébe tartozik a közzolgálati médiaszolgáltatók vezérigazgatóinak kinevezése, díjazásának megállapítása; és felettük a munkáltatói jogkör gyakorlása, beleértve a vezérigazgatók munkaviszonyának megszüntetését is.

Jelölés, választás

A Közalapítvány nyolctagú kuratóriumának hat tagját az Országgyűlés választja meg kilenc évre, nem listás, hanem egyenkénti szavazással. A Kuratórium elnökét és egy tagját a Médiatanács delegálja, ugyancsak kilenc évre. A Kuratóriumba választható tagok felét a kormánypárti, másik felét az ellenzéki képviselőcsoportok jelölik, de előzőleg az adott oldalon belül egymás között meg kell állapodniuk a jelöltek személyéről. Ha az egyik oldal nem tud megállapodni a jelölésben, megalakulhat a Kuratórium a másik oldal által jelölt három taggal is, a Médiatanács által delegált elnökkel és taggal kiegészülve.

A jelöltekre a javaslatot a választásra irányuló eljárás megkezdését követő 3 napon belül kell megtenni. A választást a jelöltállításától számított 5 napon belül meg kell tartani. Ha a Kuratórium nem a teljes létszámmal alakult meg, a kilenc éves ciklus alatt a teljes létszámig kiegészíthető (ehhez is az adott oldal képviselőcsoportjainak megegyezése szükséges)⁴.

⁴A törvény megkísérli rendezni azt a helyzetet, ha a Kuratórium ciklusának lejártá előtt szűnik meg a tag megbízatása, de közben a kormányoldali és az ellenzéki oldali képviselőcsoportok tekintetében változás következett be. Ilyenkor a teljes jelölőbizottságnak első körben egyhangú, második körben kétharmados döntésére van szükség az új jelölt állításához, ha ez nem sikerül, megszűnik a mandátuma és új jelölőbizottságot kell választani.

Megbízatus megszűnése

A kuratórium elnöke vagy tagja megbízatusának összeférhetetlenség, felmentés, vagy kizárás miatti megszűnését a kuratórium teljes ülése állapítja meg és hirdeti ki. Ilyenkor az érintett nem szavazhat, és egyhangú döntés szükséges. Ha megismételt eljárásban sem születik egyhangú döntés, a Kuratórium javasolja az Országgyűlésnek a döntés meghozatalát, amelyet az a jelenlévő képviselők kétharmadával tehet meg.

Díjazás

A Kuratórium elnökét az államtitkári illetmény 65%-ának, a Kuratórium tagját az államtitkári illetmény 40%-ának megfelelő mértékű tiszteletdíj illeti meg, továbbá költségterítésre tarthatnak igényt. A költségterítés mértékére vonatkozó szabályokat a Közalapítvány Szervezeti és Működési Szabályzata állapítja meg, de ez maximum a tiszteletdíj 50%-a lehet.

A Közalapítvány gazdálkodása

A Médiaszolgáltatás-támogató és Vagyonkezelő Alapba a beszédési költségek levonása után valamennyi jogcímen befolyt üzemben tartási díj 8%-a szolgál a Médiatanács és a Közalapítvány működési költségeinek fedezetére. Ebből kell fedezni még a közszolgálati műsorok támogatására kiírandó pályázatok céljaira szolgáló összeget is. A felosztási arányról a Médiatanács dönt, de a Közalapítvány működési költségeire szánt összeg 1%-nál kevesebb nem lehet. A Kuratórium hatásköre továbbra is kettős: egyrészt a Közalapítvány kezelői szerve, másrészt a részvénytársaságok alapítói és közgyűlési jogainak gyakorlója. Lényegesen megváltozott a közszolgálati részvénytársaságokat vezető vezérigazgató választásának procedúrája. (Erről részletesen lejjebb, a részvénytársaságoknál lesz szó.)

Közös Felügyelő Bizottság

A közszolgálati részvénytársaságok ügyvezetését a Kuratórium által választott, elnökből és négy tagból álló közös Felügyelő Bizottság ellenőrzi (ebből egy a munkavállalók által választott tag).

Közszolgálati Testület

A közszolgálati mediaszolgáltatók és a nemzeti hírügynökség feletti társadalmi felügyeletet a Közszolgálati Testület látja el. A Testületnek tizennégy tagja van, a tagokat a törvény mellékletében meghatározott Jelölő Szervezetek delegálják 3 évre.

A Testületbe egy-egy tagot delegálhat a Magyar Tudományos Akadémia, a Magyar Katolikus Egyház, a Magyarországi Református Egyház, a Magyarországi Evangélikus Egyház, a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége, a Magyar Olimpiai Bizottság, a Magyar Rektori Konferencia, a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara, a Magyar Köztársaság települési önkormányzatainak szövetségei, illetve szervezetei, a Magyar Köztársaság által elismert nemzeti és etnikai kisebbségek országos önkormányzati szervezetei, a Magyar Köztársasággal szomszédos államokban bejegyzett magyar kulturális szervezetek, a családok érdekeit védő és képviselő, Magyarországon bejegyzett érdekvédelmi szervezetek, a fogyatékos személyek

Magyarországon bejegyzett érdekvédelmi szervezetei valamint a Magyarországon bejegyzett kulturális szervezetek.

A Testület elnökét soraiból önmaga választja, döntéseit, ha e törvény másként nem rendelkezik, egyszerű többséggel hozza. Szavazategyenlőség esetén az elnök szavazata dönt. A Testület elnökét az államtitkári illetmény 40%-ának, tagját az államtitkári illetmény 25%-ának megfelelő mértékű tiszteletdíj illeti meg. Az elnök és a tagok utazási költségtérítésre tarthatnak igényt. Az Mttv. 2011. júliusában elfogadott módosítása alapján az elnökre valamint a tagokra vonatkoznak a 118. §-ban rögzített összeférhetlenségi szabályok, az e.) pont kivételével.

Közszolgálati Kódex

Bevezeti a törvény a Közszolgálati Kódex intézményét. A Kódex egy olyan új dokumentum, amely jogi kötőerővel bír, és amelynek betartása kötelező valamennyi, a közszolgálati médiaszolgáltatókat, illetve az MTI Zrt.-t irányító vezérigazgatók számára. A Kódex betartása felett a civil szférát képviselő Közszolgálati Testület öröklik. Az első Kódexet a Médiatanács fogadta el a Közszolgálati Testület első alkalommal történő felállítását követő 6 hónapon belül, ezt követően a Közszolgálati Testület lehetősége évente a módosítás – ezt azonban csak a Kuratórium jóváhagyásával lép hatályba.

A Kódexben szerepelnek az egyes közszolgálati műsorszolgáltatók részletesen meghatározott közszolgálati kötelezettségei. A Közszolgálati Testület a közszolgálati érvényesülését folyamatosan figyelemmel kíséri, és ellenőrzést gyakorol a közszolgálati részvénytársaságok felett a Kódexben foglaltak végrehajtása vonatkozásában.

Ha a Testület egyszerű többséggel nem fogadja el a közszolgálati részvénytársaság vezérigazgatójának éves beszámolóját, kétharmados döntéssel javaslatot tehet a Kuratóriumnak a vezérigazgató munkaviszonyának megszüntetésére. Ha a vezérigazgató munkaviszonya azért szűnik meg, mert a közszolgálati érvényesülését - a Kódexben megfogalmazott elvárások teljesülését - nem biztosította, akkor 10 évig nem jelölhető újra e tisztségre.

A közszolgálati médiarendszer finanszírozása

A közszolgálati médiarendszer finanszírozása alapvető átalakítására nem került sor, fennmaradt az üzemen tartási díj is (közkeletű néven az előfizetési díj). Továbbra is megmarad az a szabály, hogy az állam a közszolgálati műsorszolgáltatókat a műsorterjesztési költségeiknek megfelelő támogatásban részesíti. A korábbi Műsorszolgáltatási Alap helyébe a Médiaszolgáltatás-támogató és Vagyonkezelő Alap lép. Az Alap kezelője a Médiatanács. Az Alap bevételeinek meghatározott százaléka a közszolgálati médiaszolgáltató Zrt-eket illeti meg.

Műsorszolgáltatás Támogató és Vagyonkezelő Alap

A Műsorszolgáltatási Alap 2010 előtti forrásain túlmenően a helyébe lépő Médiaszolgáltatás-támogató és Vagyonkezelő Alap kezelésébe kerül a média-részvénytársaságoknak és az MTI-nek a Közszolgálati Közalapítványhoz került vagyonának jelentős része is. Az Alap feladata ennek a vagyonnak a „gondos kezelése és gyarapítása” (Rttv. 77.§ (1) bek.). Az Alap kezelője a Médiatanács, igazgatóját és igazgatóhelyetteseit a Médiatanács elnöke nevezi ki, felügyelő bizottságát a Médiatanács elnöke

bízza meg és hívja vissza, az Alap által kezelt pénzekre vonatkozó általános pályázati feltételeket a Médiatanács dolgozza ki.

A törvény szakít azzal a szabállyal, amely fixen határozta meg azt az arányt, amilyen mértékben a médiaszolgáltatók részesedtek az üzemen tartási díjból. Az eddiginél kisebb mértékben meghatározza azt az összeget, amennyinél kevesebb nem kerülhet hozzájuk, az ezen felüli összeg rendelkezésére bocsátásáról a Médiatanács dönt. A Magyar Televízió esetében az eddigi 40 % helyett 35%, a Magyar Rádió esetében 28 helyett 23%, a Duna Televízió esetében 24 helyett 19% az, amennyi a törvény erejénél fogva jár, a többi legfeljebb jut. 15%-nyi tehát az az összeg, amelyet a Médiatanács a műsorszolgáltatók között átcsoportosíthat, de dönthet úgy is, hogy egyikük sem kapja meg. Az Alap ezt az összeget a vagyon kezeléséhez (eszközök működőképes fenntartásához, karbantartásához, felújításához és az új beszerzésekhez) használhatja fel, és ami marad belőle, azt köteles a fenti arányban visszaosztani.

Nem változott összességében az az arány, amely korábban az ORTT, közalapítványok és a közszolgálati műsorok támogatására szolgált, de korábban a törvény kimondta, hogy 6%-ot kell ebből az összesen 8%-ból a közszolgálati műsorokra fordítani. A jövőben ezt a 8%-ot a Médiatanács önállóan oszthatja fel saját és a Közalapítvány működési költségei és a közszolgálati műsorok között. Az Alapba valamennyi jogcímen befolyt üzemen tartási díj 4%-áig terjedően a Médiatanács, 3%-áig terjedően a Közalapítvány költségvetését az Országgyűlés az Alap terhére kiegészítheti.

A közszolgálati részvénytársaságok

A szervezeti különállóság fenntartásával ugyan, de összevont tulajdonosi és felügyeleti szintre kerül a Magyar Televízió Zrt., a Duna Televízió Zrt., a Magyar Rádió Zrt. és a Magyar Távirati Iroda Zrt. Ezek a részvénytársaságokat a tulajdonos Közszolgálati Közalapítvány nonprofit részvénytársaságokká alakította át, élükön egy-egy vezérigazgatóval (és kötelezően választandó két vezérigazgató-helyettessel). A részvénytársaságok (közös nevükön: közszolgálati részvénytársaságok) alapvetően a gazdasági társaságokra vonatkozó törvény általános szabályai szerint működnek (de továbbra is vannak eltérések a Gt.-től – többek között az elkülönült és közös közgyűlési szerv, a közös felügyelő bizottság stb.).

Tulajdonlás

A négy részvénytársaság – a média-közalapítványok többi vagyonával együtt – első lépésként a Közszolgálati Közalapítvány tulajdonába került. Ez a tulajdonlás azonban csak átmenetileg volt teljes körű. Az Mttv. szerint annak hatálybalépésétől számított három hónapon belül az Országgyűlés „határozatban rendelkezik a Közszolgálati Közalapítvány, a Magyar Rádió Zrt., a Magyar Televízió Zrt., a Duna Televízió Zrt. és a Magyar Távirati Zrt. vagyonának arról a részéről, amely térítésmentesen állami tulajdonba kerül, melynek vonatkozásában a tulajdonosi jogok és kötelezettségek összességét a Műsorszolgáltatás Támogató és Vagyonkezelő Alap gyakorolja”. (Mttv. 40.§ (2) bekezdésében meghatározott Rttv. új 149/C. § (1) bekezdése). Tehát a részvénytársaságok vagyona (illetve annak egy része) egy közös kalapba kerül, a Médiaszolgáltatás-támogató és Vagyonkezelő Alaphoz – a részvénytársaságok azt csak az országgyűlési határozatban kidolgozott elvek alapján a Médiatanács által meghatározott feltételekkel vehetik igénybe.

Egy elfogadott zárószavazás előtti módosító javaslat értelmében a Médiaszolgáltatás-támogató és Vagyonkezelő Alap által kezelt vagyon tulajdonosi jogainak és kötelezettségeinek a gyakorlása, az átadott, illetve az egyéb jogcímen szerzett vagyon hasznosítása, a vagyonnal történő gazdálkodás nem tartozik az állami vagyonról szóló 2007. évi CVI. törvény hatálya alá. A vagyonátadásról rendelkező országgyűlési határozatban kell rendelkezni az átadott vagyon hasznosításának, a vagyonnal történő gazdálkodásnak a Médiatanács részére előírt szabályozási irányelveiről. Az irányelvek alapján a Médiatanács határozza meg az átadott vagyon hasznosításának, a vagyonnal történő gazdálkodásnak a részletes szabályait, ideértve, hogy az egyes vagyonelemeket, vagyontárgyakat, eszközöket - közszolgálati feladataik teljesítése céljából - milyen feltételekkel veheti igénybe a Magyar Rádió Zrt., a Magyar Televízió Zrt., a Duna Televízió Zrt. és a Magyar Távirati Iroda Zrt.

A részvénytársaságok vezérigazgatói

A részvénytársaságok vezérigazgatóit meghatározott szabályok szerint a Közszolgálati Kuratórium választja ki, és létesít velük munkaviszonyt. A törvény nem írja elő pályázat kiírását, de természetesen nem is tiltja azt. A közszolgálati részvénytársaságok vezérigazgatói feletti munkáltatói jogkört a Kuratórium gyakorolja. A vezérigazgatók munkaszerződésének feltételeire azonban a Médiatanács tesz javaslatot a Kuratóriumnak, amely a vezérigazgató kiválasztásával egyidejűleg szavaz a személyről és egyben a munkaszerződéséről is. A vezérigazgató jogosult és köteles két vezérigazgató-helyettes kinevezésére. A vezérigazgató-helyettesek munkaszerződésének feltételeit a Kuratórium hagyja jóvá.

A vezérigazgatók jelölése és kinevezése a következőképpen zajlik:

- először a Médiatanács elnöke tesz javaslatot közszolgálati részvénytársaságonként 2-2 vezérigazgató jelöltre a Médiatanácsnak (a Médiatanács csak akkor tehet javaslatot a kuratóriumnak, ha mind a két jelöltet elfogadta);
- ha a Médiatanács nem fogadja el a Médiatanács elnöke által javasolt valamelyik jelöltet, akkor a Médiatanács elnöke új jelöltre tesz javaslatot;
- ha a Médiatanács elfogadja a jelölteket, javasolja a Kuratóriumnak, hogy válasszon ki egyet-egyet a jelöltek közül;
- az első szavazási körben a Kuratórium összes tagjának, ideértve az elnököt is, kétharmados többségével dönt a két jelölt közül, hogy melyiket nevezi ki vezérigazgatónak;
- ha a két jelöltből a Médiatanács jelölésétől számított 30 napon belül nem tud választani a Kuratórium, akkor új jelölési eljárást kell lefolytatni, az új jelölés során közszolgálati részvénytársaságonként két új jelöltre kell javaslatot tenni; az új jelölést követő szavazás során a Kuratórium összes tagjának – ideértve az elnököt is – egyszerű többségével dönt a vezérigazgató kinevezéséről.

A vezérigazgató munkaviszonya megszűnik

- a Kuratórium részéről egyszerű többséggel elhatározott felmentéssel (ha cselekvőképességet kizáró gondnokság alá helyezték, vagy jogerős szabadságvesztést kiszabó ítélet alapján, és ha a törvényi alkalmazási tilalmak valamelyikét megszegte, vagy ha a vele szemben keletkezett összeférhetlenségi okot 30 napon belül nem szünteti meg),
- a munkaszerződés felmondásával, az abban foglalt feltételek mellett, de erről a Kuratóriumnak kétharmados döntést kell hozni, valamint
- a Közzolgálati Testület javaslata alapján hozott kuratóriumi döntéssel (egyszerű többség).

A médiaalkotmány (2010. CIV. tv.)

A még 1986-ban elfogadott sajtótörvényt leváltani hivatott médiaalkotmány hatálya minden hazai médiatartalomra - azaz az összes ma ismert médiumra, így a nyomtatott és az elektronikus sajtóra, valamint újdonságként az internetes tartalmak szabályozás alá vont részére - kiterjed, sőt, a Magyarországra irányuló, de más országból nyújtott médiatartalom-szolgáltatásokra is, feltéve, hogy a szolgáltató a szigorúbb szabályok megkerülése érdekében telepedett le az országhatáron túl.

Kimondja, hogy a magyar jogrend elismeri és védi a sajtó szabadságát. Ennek érdekében az újságíró - a minősített adatot illetéktelenül átadó forrás kivételével - hatósági eljárás során is jogosult a számára információt adó személy kilétét titokban tartani.

Az újságírók védelmét hivatott biztosítani az a rendelkezés, amely alapján nem alkalmazható joghátrány a szerkesztői, újságírói szabadságot csorbító utasítás végrehajtását megtagadó sajtómunkásokkal szemben. Továbbá egyetlen újságíró sem vonható felelősségre olyan jogsértésért, amit közérdekű információ megszerzése érdekében követett el, ha az másképp nem, vagy csak aránytalan nehézséggel lett volna begyűjthető (ennek feltétele, hogy a jogsértés nem okozott súlyos sérelmet).

A médiaalkotmány lényegében változatlanul fenntartja az állami és önkormányzati szervek, intézmények, tisztségviselők, a hivatalos és közfeladatot ellátó személyek, valamint az állami és önkormányzati többségi tulajdonban lévő gazdasági társaságok vezetőinek tájékoztatási kötelezettségét, megszünteti azonban a társadalmi szervezetek, így például a pártok esetében.

Nem változtak érdemben a sajtó-helyreigazítás szabályai, csupán a hamis tényállítások korrekciójára adott idő rövidül (napilapok, internetes sajtótermékek és hírügynökségek esetén a kézhezvételtől számított öt napon belülre). Változás azonban, hogy a helyreigazítás szabályait a polgári törvénykönyv helyett a médiaalkotmány tartalmazza.

Nem változik a hatályos sajtótörvény azon rendelkezése, amelynek értelmében az újságíró köteles a nyilatkozatot a nyilatkozatot adónak - kérelmére - megmutatni. Továbbra is igaz, hogy a nyilatkozat csak akkor nem közölhető, ha a nyilatkozó azért nem járul hozzá, mert az általa elmondottakat érdemben és kifogásolhatóan megváltoztatták.

A szabályozás vitatott pontja volt a hatósági nyilvántartásba vétel, amelyet a törvény a sajtótermékek - így a hírportálok és internetes újságok - közzétételének feltételéül szab. Ez a rendelkezés ugyanakkor nem alkalmazandó a blogokra, és pusztán adminisztrációs jellegű, vagyis nem valósíthat meg közvetett cenzúrát.

A médiaalkotmány értelmében mindenkinek joga van arra, hogy megfelelően tájékoztassák a helyi, az országos és az európai közélet ügyeiről, valamint a magyarok számára jelentőséggel bíró eseményekről. A jogszabály a sajtó kötelezettségeként nevesíti a hiteles, gyors és pontos tájékoztatást, ugyanakkor kimondja, hogy ez a szolgáltatók összességének feladata. A tájékoztatási tevékenységet végző médiumok számára előírás a sokoldalú, térszerű, időszerű, tárgyilagos és kiegyensúlyozott tájékoztatás, ez azonban a nyomtatott és online sajtótermékekre nem vonatkozik, azok változatlanul lehetnek "pártosak".

A törvény rendelkezik arról, hogy a médiumoknak tiszteletben kell tartaniuk az alkotmányos rendet, az emberi jogokat és az emberi méltóságot, így megtiltja a megalázó, kiszolgáltatott helyzetben lévők öncélú és sérelmes bemutatását.

Szintén tilos a nemzetek, a nemzeti, etnikai, nyelvi és más kisebbségek vagy bármely többség, továbbá az egyházak és vallási csoportok elleni gyűlöletkeltés, illetve minden olyan médiatartalom közlése, amely az említettek nyílt vagy burkolt megsértésére, kirekesztésére alkalmas.

A jogszabály rendelkezik a kiskorúak szellemi, lelki, erkölcsi vagy fizikai fejlődését súlyosan károsító - így például pornográf vagy indokolatlanul erőszakos -, illetve az azt veszélyeztető médiatartalmak bemutatásának szabályairól. A fő szabály szerint ilyen tartalom csak úgy tehető elérhetővé, hogy kiskorúak rendes körülmények között nem férhetnek hozzá. A médiaalkotmány egyúttal kimondja: a gyermekek védelmét szolgáló részletes szabályokat külön törvényben határozzák meg.

A reklámjogi rendelkezések között szerepel, hogy a kereskedelmi közleményeknek "könnyen felismerhetőeknek" kell lenniük, nem alkalmazhatnak tudatosan nem észlelhető technikákat, valamint hogy nem sérthetnek vallási vagy világnézeti meggyőződést, illetve nem ösztönözhetnek az egészségre, a biztonságra és a környezetre ártalmas magatartásra.

Egyéb változások

A parlament 2010. decemberi döntésével hatályon kívül helyezte a rádiózásról és televíziózásról szóló törvényt, a sajtótörvényt, továbbá a nemzeti hírügynökségről szóló jogszabályt. Az új médiatörvény hatálya alá tartozik 2011. januártól minden Magyarországon letelepedett médiatartalom-szolgáltató és itt kiadott sajtótermék, valamint bizonyos esetekben a más országból nyújtott, de ide irányuló, itt terjesztett vagy közzétett mediaszolgáltatások is. Ez azt is jelenti, hogy az Országos Rádió és Televízió Testület jogutódjaként működő médiatanács jogsértés esetén bármely médiumot bírsággal sújthat, ha az megszegi a médiatörvényt, vagy a november elején elfogadott médiaalkotmány rendelkezéseit. Így például gyűlöletet kelt személyek, nemzetek, közösségek, nemzeti, etnikai, nyelvi és más kisebbségek vagy bármely többség, valamely egyház, vallási közösség ellen, illetve az általa közöltek alkalmasak valamely közösség megsértésére, kirekesztésére.

A jelentős befolyásoló erővel rendelkező médiumok esetében a bírság összege 200 millió forintig, más mediaszolgáltatóknál 50 millió forintig terjedhet. Az országos napilapokra és internetes sajtótermékekre legfeljebb 25 millió forint, a hetilapokra és folyóiratokra 10 millió forint bírságot róhat ki a médiahatóság, a médiumok vezetőit pedig maximum 2 millió forint bírsággal sújthatja. A bírságot azonban a médiumoknak nem kell azonnal befizetniük, hanem kérhetik a

határozat végrehajtásának felfüggesztését a bíróságtól. A törvény alapján az NMHH a médiaszolgáltatási jogosultság felfüggesztéséről és a médiaszolgáltatás törléséről is dönthet. Az előbbi időtartama ismételt és súlyos jogsértés esetén 3 órától egy hétig terjedhet, míg a nyilvántartásból való törlés után a médiaszolgáltatás többé nem tehető elérhetővé.

A médiahatóság hivatala nyilvántartást vezet a lineáris és lekérhető médiaszolgáltatásokról, nyomtatott és internetes sajtótermékekről, hírportálokról. A sajtótermék nyilvántartásba vételét annak jövőbeni kiadója kezdeményezheti, a kérelemről az NMHH 15 napon belül határoz. A lineáris médiaszolgáltatásra jogosultak az NMHH által meghatározott mértékű médiaszolgáltatási díjat fizetnek, negyedévenként előre. A díjfizetés késedelme esetén a médiatanács a szerződést 30 napos határidővel felmondhatja. A jogszabály rögzíti, hogy a médiaszolgáltatás és a sajtótermék tartalmának meghatározása szabad, a kiadó ugyanakkor felelősséggel tartozik a törvényben foglaltak betartásáért. Kiemelten fontos értéknek nevezi a médiaszolgáltatások sokszínűségét, hangsúlyozva, hogy a sokszínűség védelme kiterjed a tulajdoni monopólium kialakulásának megakadályozására is.

Ennek érdekében kimondja, hogy a legalább 35 százalékos éves átlagos közönségaránnyal rendelkező televízió, rádió, illetve az e piacokon együtt legalább 40 százalékos éves átlagos közönségaránnyal rendelkező médiaszolgáltató, annak bármely tulajdonosa és a benne befolyásoló részesedéssel rendelkező személy vagy vállalkozás nem indíthat új médiaszolgáltatást. Sőt, a műsorstruktúra módosításával, magyar és a független műsorkészítők által előállított műsorszámok arányának növelésével, vagy egyéb módon kötelesek lépéseket tenni a médiapiac sokszínűségéért. A médiatörvény jelentős befolyásoló erővel rendelkezőnek minősíti a legalább 15 százalékos éves átlagos közönségaránnyal rendelkező televíziókat, rádiókat, és többletterheket rak rájuk elsősorban a műsorkvóták terén. A tartalomszabályozással kapcsolatban kiemelendő, hogy a televízióknak évi teljes műsoridejük több mint felében európai, több mint harmadában magyar műveket kell bemutatniuk; közszolgálati csatornáknál ez az arány 60, illetve 50 százalék. Ugyancsak a műsorkvóttal kapcsolatos rendelkezés, hogy a rádióknak ezután legalább 35 százalékban magyar zenét kell játszaniuk, és ezek negyede 5 évnél újabb felvétel kell, hogy legyen.

Mindkét esetben lehetséges, hogy a médiumok a meghatározott arányokat a médiatanáccsal kötött hatósági szerződésben rendezett módon, fokozatosan érik el, e mentesség azonban egyszerre legfeljebb 3 évre engedélyezhető. A jelentős befolyásoló erővel rendelkező televízióknak munkanapokon reggel 7 óra és fél 9 között legalább 15 perces hírműsort vagy általános tájékoztató műsorszámot, minden este 6 és 9 óra között legalább 20 perc hosszúságú hírműsorszámot kell sugározniuk. A jelentős befolyású rádiókban munkanapokon reggel fél 7 és fél 9 között legalább negyedórás hírműsornak kell helyet kapnia.

E műsorokban a "demokratikus közvélemény tájékoztatását nem szolgáló" bűnügyi tematikájú híranyag éves átlagban nem lehet hosszabb terjedelmű a műsor időtartamának húsz százalékánál. A korlátozás az RTL Klub és a TV2 reggeli és esti, valamint a Neo FM és a Class FM reggeli hírműsoraira vonatkozik. A két nagy kereskedelmi televízió emellett - a digitális műsorterjesztésű médiaszolgáltatása során - köteles biztosítani, hogy az este 7 és 11 óra között sugárzott, nem magyar nyelven készített filmalkotások és sorozatok legalább negyede eredeti nyelven, magyar felirattal is elérhető legyen. A hallássérültek érdekében a TV2 és az RTL Klub

mellett a közszolgálati csatornák is kötelesek a hírműsorokon kívül 2015-től minden filmet is magyar nyelvű felirattal elérhetővé tenni például teletext szolgáltatáson keresztül.

Lényeges korlátozás, hogy a televíziók nem gyakorolhatják kizárólagos közvetítési jogukat oly módon, hogy a közönség több mint 20 százalékát kizárják a kiemelten nagy jelentőségű események - előfizetési díj fizetése nélkül is hozzáférhető közvetítésen keresztül - nyomon követéséből. Hogy melyek ezek az események, azt a médiatanács állapítja meg.

A gyermekek és a kiskorúak védelme érdekében a lineáris műsorszolgáltatóknak műsoraik többségét kategorizálniuk kell. A korhatárra tekintet nélkül megtekinthető, a 6 éven aluliak számára és a 12 éven aluliak számára nem ajánlott műsorszámokat a megfelelő jelzéssel bármikor sugározhatják, míg a 16 éven aluliak számára nem ajánlott műsorokat csak este 9 óra, a 18 éven aluliak számára nem ajánlottakat pedig este 10 óra után. A kiskorúak fizikai, szellemi vagy erkölcsi fejlődésének súlyos károsítására alkalmas, pornográfiát vagy indokolatlan erőszakot tartalmazó műsor egyáltalán nem közölhető. Újdonság, hogy a szolgáltató kérésére - díj ellenében, 15 napon belül - a műsorszám kategorizálásáról a médiatanács is határozhat.

A reklámokkal kapcsolatos rendelkezések között szerepel, hogy a hirdetések nem sérthetik az emberi méltóságot, nem tartalmazhatnak és támogathatnak a nemet, származáson, nemzetiségen, valláson, világnézeti meggyőződésen, fizikai vagy szellemi fogyatékoságon, életkoron vagy szexuális irányultságon alapuló hátrányos megkülönböztetést, illetve nem gyalázhathatnak nemzeti jelképet. Szintén tilos olyan reklám sugárzása, amely kiskorúakat szólít fel valamely áru megvásárlására vagy szolgáltatás igénybevételére, illetve amely arra biztatja a kiskorúakat, hogy beszéljék rá szüleiket a vásárlásra. A törvény rögzíti: a reklám, valamint az annak közzétételét jelző figyelemhívás átlagos hangereje nem lehet nagyobb, mint a környező műsorszámoké.

A televíziókban és a rádiókban a reklámok óránkénti időtartama egyetlen egész órától egész óráig tartó időszakban sem haladhatja meg a 12 percet. A közszolgálati médiumokban óránként az eddiginél kétszeresével több, 8 perc reklám engedélyezett. Nem lehet reklámmal megszakítani a 30 percnél rövidebb híradásokat és a 14 éven aluliakhoz szóló, félóránál rövidebb műsorokat, a nemzeti ünnepek hivatalos eseményeiről szóló tudósításokat és a vallási, egyházi tartalmú műsorokat a filmek kivételével. A törvény értelmében 30 percnél hosszabb hírműsor vagy politikai tájékoztató műsorszám, illetve filmalkotás - a sorozatok és a dokumentumfilmek kivételével - reklámmal félórás időszakokként csak egyszer szakítható meg.

A szabályozás a filmek, sorozatok, sportműsorok és szórakoztató műsorszámok esetében lehetővé teszi a termékelhelyezést - kivéve a dohánytermékeket és a vényköteles gyógyszereket. A termékmegjelenítést tartalmazó műsorokban azonban nem hívhatnak fel az áru megvásárlására vagy a szolgáltatás igénybe vételére, és nem adhatnak indokolatlan hangsúlyt a terméknek.

Választási kampányidőszakon kívül politikai hirdetés csakis már elrendelt népszavazással összefüggésben közölhető. A politikai reklám tartalmáért a médiaszolgáltató nem felelős, mérlegelés nélkül köteles közzétenni azt. A közszolgálati médiavagyon tulajdonosi jogait és kötelezettségeit ugyancsak a médiaszolgáltatás-támogató alap gyakorolja. Az alap a közszolgálati médiavagyont nem idegenítheti el, nem ruházhatja át és nem terhelheti meg, továbbá gondoskodnia kell a közszolgálati médiavagyon körébe nem tartozó archívumok megőrzéséről is. A törvény szerint a médiatanács Közzolgálati Kódexet fogad el, amely a

közszolgálati médiumok számára iránymutatást ad a médiaszolgáltatás megfelelő elveire vonatkozóan. A kódex módosításáról a kuratórium egyetértésével a tizennégy tagú, egyházi és civil szervezetek képviselőit tömörítő Közszolgálati Testület dönthet.

A törvény az MTI-hez telepíti a közszolgálati rádiós és televíziós hírműsorok gyártását és a közszolgálati médiumok hírportáljának működtetését. Az indoklás szerint a hírszerkesztőségek összevonása nem jár együtt a hírműsorok műsoridejének csökkenésével, ugyanakkor lehetővé teszi, hogy a közmédia a rendelkezésre álló kapacitás hatékonyabb kihasználásával tudósítson a közéleti eseményekről. A törvény alapján az elektronikus hírközlési szolgáltatást és médiaszolgáltatást igénybe vevő felhasználókat, nézőket, hallgatókat, fogyasztókat, illetve a sajtótermékek olvasóit megillető jogok és érdekek érvényesülésében a média- és hírközlési biztos működik közre. A biztost az NMHH elnöke nevezi ki.

A biztoshoz érdeksérelem vagy annak veszélye esetén egyes felhasználók és érdekképviselői szervek is panasszal fordulhatnak. A biztos a panaszt megvizsgálja és elbírálja, valamint hivatalból is indíthat vizsgálatot. Ha a panaszt megalapozottnak találja, tájékoztatja a panaszost a nyitva álló eljárásokról és jogorvoslati lehetőségekről. A biztos az érdeksérelem kivizsgálásakor bármely szolgáltatótól vagy kiadótól adatokat és felvilágosítást kérhet. A szolgáltató 15 napon belül köteles a kért adatot átadni, abban az esetben is, ha az üzleti titoknak minősül (amit a biztos köteles megtartani). Eljárásakor a biztos egyeztetést folytat a szolgáltatóval. Ha ez nem vezet eredményre, kezdeményezi az érdeksérelem megszüntetését vagy orvoslását. A kezdeményezés eredményéről jegyzőkönyvet készít, amelyet nyilvánosságra hozhat.